

На наявність бактерій групи кишкової палички (БГКП) в 2018 році було проведено 2163 досліджень (в т.ч. держ.контроль 517) та 2299 (в т.ч. держ.контроль 308) досліджень у 2019 році.

У 2018 році було отримано 18 позитивних результати, які не відповідають вимогам ГОСТ 30518–97. У 2019 р. було отримано 7 позитивних результати, які не відповідають вимогам ГОСТ 30518–97. У загальній кількості досліджень, за два роки, було виявлено 24 позитивних результати.

На наявність патогенних мікроорганізмів, в тому числі бактерії роду *Salmonella* у 2018 році було проведено - 2165 (в т.ч. держ. контроль –522) досліджень, а у 2019 році – 2134 досліджень (в т.ч. держ.контроль 305). За період 2018–2019 рр. проб, що не відповідають вимогам ДСТУ EN 12824-2004.

Слід відмітити, що більший показник досліджень у 2018 році становив по таких мікробіологічних показниках як *S.aureus* – 1328 (в т.ч. держ. контроль – 514), *Listeria monocytogenes* – 1786 (в т.ч. держ. контроль -5), молочно-кислі бактерій – 118, дріжджі і цвілеві гриби – 197 (в т.ч. держ. контроль – 1) тоді як у 2019 році цей показник був менший, так на *S.aureus* було проведено – 1085 (в т.ч. держ. контроль 304) , *Listeria monocytogenes* – 1178, молочно-кислі бактерій - 40, дріжджі і цвілеві гриби – 167 досліджень.

На наявність сульфїтредукувальних клостридій у 2018 р. було проведено - 67 (в т.ч.; держ. контроль – 1) досліджень, а у 2019 р. – 196 досліджень. Протягом 2018–2019 рр .не було виявлено зразків, які не відповідали вимогам ДСТУ ISO 15213:2014, ГОСТ 10444.9-88, МВ 15.2-5.3-004:2007.

Аналіз мікробіологічних досліджень сировини та продуктів харчування показав, що у період 2018–2019 рр. було виявлено 24 зразки, які характеризувалися підвищеним вмістом БГКП. Виявлення в продуктах харчування цих мікроорганізмів ймовірно свідчить про порушення технологічних режимів та санітарно-гігієнічних вимог виробництва, зберігання, транспортування та реалізації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Деркач І. М. Аналіз біологічних ризиків в основі забезпечення епізоотичного благополуччя та безпечності харчових продуктів в Україні.. Ветеринарна медицина України. 2013. №7. С. 25–28.
2. Єфімова О. М.; Кравців Р.Й. Харчові токсикоінфекції, бактеріальні токсикози та інфекційні хвороби тварин, небезпечні для людини: навч. посіб. Львів: ЛНАВМ ім. С.З. Гжицького, 2006. – 200 с.
3. Щодо спалахів гострих кишкових інфекцій та харчових отруєнь. URL:<https://cherk-consumer.gov.ua/novyny/565-shchodo-spalakhiv-hostrukh-kyshkovykh-infektsii-ta-kharchovykh-otruien>.
4. Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр#Text>.

УДК 619:616–071/091:616.981.48:579.842.11:636.2

ПОЛУМЕННА Ю.О., магістрантка

Науковий керівник – **УТЕЧЕНКО М.В.**, канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

nauka@btsau.kiev.ua

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДИФЕРЕНЦІЙНОЇ ДІАГНОСТИКИ НЕОНАТАЛЬНИХ ДІАРЕЙ

Неонатальна діарея один із основних факторів захворюваності і загибелі телят в перші дні постнатального онтогенезу. Їх своєчасна диференційна діагностика є дуже важливим етапом у комплексі збереження молодняка.

Ключові слова: неонатальна діарея, диференційна діагностика, телята, ешерихіоз.

Діарея у телят може бути як інфекційного, так і неінфекційного походження. Однак в будь-якому випадку перший клінічний симптом - пронос (фекалії із зайвим вмістом води). Колір фекалій у хворих тварин жовтий або білий, в калі може міститися слиз, згустки крові. У міру поглиблення патології у тварин і інші сигнали захворювання. Зазвичай, є чинники, які

сприяють розвитку захворювання. Наприклад рівень імунного статусу новонародженого теляти залежить від кількості і якості молозива, яким вигоювали тварина в перші дні життя, і функціональної зрілості його травного тракту. Важливу роль в поширенні захворювання грає система утримання новонароджених телят, антисанітарія, неналежна вентиляція тощо. Недотримання правил вигоювання молоком, використання неякісного молока або його заміника, різка зміна складу молока - все це може викликати пронос у теляти. Стресові ситуації: транспортування, відлучення, переформування груп [1, 2].

Безпосередньою причиною виникнення неінфекційної діареї можуть бути токсини - наслідок вигоювання недоброякісного молозива, яке було отримано від корів, хворих на мастит, кетоз (в молозиві високий вміст антибіотиків і кетонових тіл). Другим негативним фактором є порушення процесу вигоювання телят: молозиво або молоко потрапляють в рубець (перший відділ чотирьох-камерного шлунку жуйних тварин), що, в свою чергу, призводить до виникнення казеїно-безоарної хвороби. Так в шлунку формуються згустки казеїну (білок молока), які закупорюють дванадцятипалу кишку. Зазвичай казеїно-безоарна хвороба закінчується смертю тварини. Для виникнення неонатальної діареї інфекційного генезу чинників багато (як бактеріального, так і вірусного походження), і часто саме діареї цього типу є основною причиною загибелі телят у перші постнатального онтогенезу. Тому саме на них варто зосередити особливу увагу [3-5].

Неонатальна діарея на сьогоднішній день є одним із основних факторів загибелі телят в перший місяць життя. Головним етіологічним чинником порушень роботи шлунково-кишкового тракту є інфекційна патологія, обумовлена, переважно, активною репродукцією бактерій роду *Salmonella*, ентеротоксигенних форм *Escherichia coli*, *Clostridium perfringens*, *Clostridium difficile*, збудника вірусної діареї корів, корона- та ротавірусів, одноклітинних роду *Eimeria* та *Cryptosporidium parvum*.

Ешеріхіоз. Збудник - кишкова паличка *Escherichia coli*. Гостра інфекційна хвороба молодняку десятиденного віку, яка супроводжується профузним проносом і ознаками важкої інтоксикації, ексикозом. Патогенна кишкова паличка *E. coli* проникає через слизову оболонку кишківника, де викликає запальні процеси. Вона швидко поширюється організмом, викликає сепсис. Лабораторна діагностика передбачає виділення чистої культури ешеріхій з патологічного матеріалу, встановлення її патогенності, виявлення збільшення титрів аглютининів у парних сироватках крові.

Диплококова інфекція молодняку клінічно може нагадувати септичну форму колибактеріозу, однак для неї характерні висока температура тіла (до 42 °С), опухання суглобів. Спостерігається значне збільшення селезінки. У посівах з крові серця і паренхіматозних органів виділяють стрептококи.

Ротавірусна інфекція уражує телят різного віку, фекалії забарвлені в жовтий колір. Вирішальне значення для діагностики хвороби мають результати бактеріологічних посівів та вірусологічних досліджень фекалії і вмісту кишок за РН, РДП, РІФ.

Клостридіоз. Збудник - *Clostridium perfringens*. Гостре токсико-інфекційне захворювання, яке розвивається в результаті всмоктування в шлунково-кишковому тракті токсинів бактерії. У тварин у віці один-п'ять днів хвороба протікає гостро, що може викликати загибель теляти (зазвичай в коматозному стані) за 3-4 год після прояву перших симптомів: підвищення температури тіла, почастищення пульсу і дихання, відмова від молока, жовто-зелені калові маси зі згустками крові і бульбашками газу, помітні порушення діяльності нервової системи. У разі одужання такі телята відстають у рості і розвитку. При бактеріологічному дослідженні патологічного матеріалу виділяють *Clostridium perfringens* типу D або C, у вмісті кишок знаходять типоспецифічний токсин.

Сальмонельоз. Збудник - *S. dublin*, рідше - *S. typhimurium*, *S. enteritidis*. Інфекційна хвороба, до якої чутливий молодняк у віці до двох місяців - у них спостерігають гостру форму перебігу захворювання. Спочатку уражаються слабкі телята, в подальшому починають хворіти здорові, розвинені тварини посилення вірулентності збудника. Потрапляючи в кишечник, сальмонели починають активно розмножуватися і своїми

продуктами життєдіяльності викликають запальний процес слизової кишкової стінки і інтоксикацію всього організму. Через лімфатичний апарат кишкової стінки сальмонели потрапляють в лімфо- і кровообіг. Токсичні продукти діють на центральну нервову систему - відбуваються порушення діяльності всього організму. Наслідки захворювання залежать від його перебігу. При гострої форми (вражає кишечник) без належного лікування теля гинє протягом 5-10 днів. При хронічному (уражаються органи дихання) - телята відстають у рості і розвитку.

Ротавірусна інфекція. Збудник - РНК-вірус сімейства *Reoviridae* роду *Rotavirus*. Гостра контагіозна хвороба, що характеризується ураженням травної у телят. Збудник розмножується в епітеліальних тканинах тонкого відділу кишечника, викликає прискорену міграцію і передчасне лущення ентероцитів. Розпізнати хворобу можна за такими симптомами: виникнення діареї; втрата апетиту; підвищена температура; відмова від пиття; загальне пригнічення. Така ситуація в шлунково-кишковому каналі новонародженого теляти призводить до порушення травлення. Якщо інфекція не ускладнюється ешерихіозом, теля одужує вже через два-три дні.

Коронавірусна інфекція. Збудник - РНК-вірус сімейства *Coronaviridae* роду *Coronavirus*. Гостре захворювання, що характеризується ураженням шлунково-кишкового каналу і органів дихання у телят. При нестачі в організмі теляти материнських антитіл воно починає хворіти з 10-денного віку. Симптоми хвороби такі ж, як і інших захворювань, що викликають неонатальну діарею: пронос, підвищення температури тіла, загальне пригнічення. У телят 4-14-денного віку перебіг захворювання може ускладнюватися нашаруванням ротавірусної інфекції і ешерихіозу. В такому випадку хвороба протікає вкрай важко і зазвичай закінчується летально.

До захворювань шлунково-кишкового тракту у великої рогатої худоби потрібно ставитися дуже серйозно. Незважаючи на науковий прогрес, від неонатальних діарей щорічно гине 8-12,5% молодняку.

Система отримання і збереження новонароджених тварин, профілактики неонатальних діарей охоплює наступні складові: формування життєздатного приплоду в період його внутрішньоутробного розвитку (підготовка батьківських пар, використання сперми здорових тварин, не контамінованої патогенними мікроорганізмами, своєчасний запуск — повноцінну якісну годівлю та правильне утримання тварин, особливо в сухостійний період; підтримання високого рівня гігієни родів, використання змінних родильних відділень, які систематично очищують і санують; обов'язкове випоювання молозива відразу після народження; застосування пробіотиків, які заселяють травний канал корисною мікрофлорою; використання змінних секційних профілакторіїв та індивідуальних будиночків для телят на відкритому повітрі за принципом «вільно — зайнято»; суворе дотримання технологічних схем утримання вагітних самок та новонародженого молодняку. Поряд із загальними санітарними заходами в боротьбі з колібактеріозом телят застосовують заходи неспецифічної і специфічної профілактики.

З вищеведеного можна побачити, що неонатальний (молозивний) період дуже важливий та відповідальний період у житті телят. Великою мірою в залежності від того, як він пройде, такими і будуть подальші прирости поголів'я та віддача від майбутнього молочного стада.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Каліцивіруси як чинники неонатальної діареї у скотарстві / О. М. Єфімова та ін. Журнал про корів. ТОВ «Видавництво «АГРО ПРЕС». 2019. № 9–10. С. 4–5.
2. Салимов В.А., Жаров А.В. Особенности проявления и патолого- анатомическая диагностика энтеротоксимии, эшерихиозов и пастерелёзов у молодняка животных. Сб. науч. тр.: Материалы Всерос. науч.-метод. конф. патолого – анатомов вет. медицины. Омск, 2000. С. 134–136.
3. Субботін В. В. Профілактика шлунково-кишкових захворювань новонароджених тварин із симптомами діареї. Ветеринарія. 2001. №4. С. 3–7.
4. Факторні хвороби сільськогосподарських тварин / В.П. Литвин та ін.; За ред. В.П. Литвина, Л.Є. Корнієнка. К.: Аграрна наука, 2002. 400 с.
5. Dhillon A.S., Jack O.K. Two Outbreaks of Colibacillosis in Commercial Caged Layers. Avian Dis. 2003. Vol.40, №3. P.742–746.